

KYRKOGÅRD
av ANN RICHARDSSON

Historisk begravningsplats med levande känsla

En ny askgravplats, utökad plats för urngravar och nya gångar. Det är en del av den omgestaltning av Stora Råby kyrkogård som pågått under året och som snart är klar. Det mest iögonfallande inslaget är de moderna ljusbärarna och vashållarna som ger platsen ett helt nytt inslag.

Byggkranarna anas bortom trädkransen där nya bostadsområden är under utveckling inom Lunds kommun. Stora Råby kyrka och kyrkogård har länge varit en landsortskyrka, men nu närmar sig staden och då krävs det mer utrymme för olika gravskick.

Stora Råby kyrka har anor från 1300-talet och den äldsta delen av kyrkogården ligger närmast kyrkan. Här finns också flera konstnärligt och kulturhistorisk värdefulla gravvårdar. Men det är inte här som omgestaltningen skett utan den är på den östra delen av kyrkogården.

– Vi har sett med tiden att Råby växt och vi gör det här för att möta de behov vi förutser kommer att öka här, förtydligar Sara Karlsson, landskapsingenjör och biträdande driftschef vid kyrkogårdsavdelningen, Lunds pastorat.

ETT BRA SAMARBETE

Arbetet med omgestaltningen av Stora Råby kyrkogårds östra sida startade på allvar i mars månad. Då drog allt markarbete igång såsom att gräva ner belysningsfundament och kablar till den nya belysningen. Men långt innan dess hade processen satt igång.

– Vi började för två år sedan med bland annat tillstånd från länsstyrelsen som vi haft ett bra samarbete med, berättar Sara.

Därefter har de lagt ner en hel del arbete på olika frågor i samarbete med Richard Walter, kulturarvsamordnare vid Lunds Pastorat. Själva gestaltningen av de nya inslagen har kollegan Digna Hernández Urey, landskapsarkitekt, stått för där både en ny askgravplats och urngravplatser tillkommit. Dessutom har samtliga gångar lagts om och belysningsarmaturen bytts ut.

Ljusbäraren Heli är tillverkad i Sverige av 80 procent återvunnen stål. Detsamma gäller vasbäraren XO. Foto: Cecilia Jägenmark

– Vi har tagit fram armatur för att inte skada fladdermössen men som ändå ska möta behoven och inte ge några ljusföroreningar, säger Sara.

ENKEL OCH STILREN FORM

Till detta kommer även nya växter, bänkar och vid askgravplatsen finns där nu en installation av ljusbärare och vasbärare vars uttryck gör att här möter modern design klassisk skånsk kyrkogård.

– Vi funderade på vilken känsla och vilka material till askgravplatsen vi ville ha, säger Sara och berättar att de fick kontakt med Linda Åkesson som driver det relativt nystartade företaget Hi Unity vars första produkt var en gravsten med ett minnesskåp i blankt rostfritt stål. Nyligen fick hon klart med investerare, både Almi Invest och privata ängelinvesteringar går in i bolaget, vilket bland annat gör det möjligt för Linda att anställa personal.

Nu var det inte gravstenen som var aktuell för Stora Råby kyrkogård utan i stället finns här nu 24 stycken ljusbärare med namnet Heli och 34 vasbärare med namnet XO.

– Vi fastnade för formen som går igen i kyrktornet och gravvårdarna, de är enkla och stilrena, menar Sara.

SMYCKNINGSPLATSEN

Linda som står bakom designen skapade Heli efter att ha studerat formen på en diamant och vasbäraren XO är framtagen i samarbete med Lunds Pastorat. Hon har tidigare bland annat arbetat som inredningsdesigner och kom på tanken att börja skapa föremål för begravningsplatser och kyrkorummet för att hon tyckte att det behövs något nytt. Det föll också samman med en önskan om att starta eget företag.

– Alla produkter tillverkas i Sverige. Vi har leverantörer i Skåne, Blekinge och i Göteborg för jag vill gynna svensk industri och hög kvalitet är viktigt för mig, säger Linda.

KYRKOGÅRD
av ANN RICHARDSSON

I det sydöstra hörnet har skötselpersonal vid Lunds Pastorat skapat en plats för olika insekter och djur som trivs i sand.

Sara Karlsson, biträdande driftschef vid Lunds pastorat och Linda Åkesson, grundare och ägare av Hi Unity är båda nöjda med resultatet.

Taxus cuspidata 'Lescow' har använts som inramningshäck vid flera av urngravplatserna i den omgestaltade delen av kyrkogården. Här har även alla gångar lagts om.

Rododendron "Bloombox" får ljusrosa blommor och kan användas både som klippt och friväxande häck.

Urngravplatser placerade i en plantering av perenner används allt mer på kyrkogårdar inom Lunds Pastorat, så även här. Ljushällarna är framtagna i samarbete med Dahlrum.

Ljusbäraren Heli, designad av Linda Åkesson har formen av en diamant som inspiration.

Urngravar och askgravplatser vid Stora Råby kyrkogård. Illustrationsplan: Digna Hernández Urey

Smyckningsplatsen är placerad nedanför den lilla sluttningen vid kyrkans östra gavel som i sin tur utgör själva askgravplatsen. En äldre gravsten omges av vashällarna och ljusbärarna som riktats lite snett för att få fram en levande känsla. Därför sitter de också på olika höjder och tanken är att de ska bli ett med växterna runt omkring. Allt för att skapa en nyskapande miljö. Vilka har då reaktioner blivit på ljusbärarna?

– De har stått här sedan i somras och vi var beredda på reaktioner och en person har hört av sig med kritik kring att det här är en historisk plats med en medeltida kyrka. Men vi vill följa tidens tecken och inte stanna i utvecklingen utan kunna möta de behov som finns, konstaterar Sara som är glad att de i övrigt enbart fått positiva reaktioner.

PLATS FÖR BIOLOGISK MÅNGFALD

Förutom askgravplatsen med den stora smyckningsplatsen finns fyra andra mindre askgravplatser med olika karaktärer och sju urngravar. Totalt blir det 70 gravplatser. I området finns även sju aktiva gravplatser och 12 kulturgravar. Flera av urngravplatserna är placerade nära stora uppväxta träd och där har så kallade urnrör placerats i marken för att underlätta vid urnsättning och för att undvika att trädens rötter skadas.

En del av gångarna som gjordes om till gräsmatta under 1960-talet har återskapats och i alla gångar ligger det nu ett tjockt lager med stenmjöl. I det sydöstra hörnet har skötselpersonal själva skapat en plats för biologisk mångfald i en sandbädd.

– Vi försöker nyttja den kompetens som finns, säger Sara som är glad över att ha engagerade medarbetare ute på själva kyrkogårdarna.

VÄXTERNA

Själva arbetet med de olika etapperna har utförts av pastoratets anläggnings-lag tillsammans med mark-entreprenadfirman J. Hansens Entreprenad. Under sommaren gjordes växtbäddarna klara och under hösten har all plantering skett. Det rör sig bland annat om häckar av idegran, *Taxus cuspidata* 'Lescow' vid urngravplatserna och vid smyckningsplatsen finns, förutom perenner i en lila-silvrig ton, en låg häck.

– Det är en rododendron, "Bloombox" som gränshäck och den är ljusrosa i blomningen, berättar Sara.

Det som återstår är installationen av bland annat belysningsarmatur från Blond och bänkar från Dahlrum och någon form av invigning till våren när allt växt till sig lite mer. •

...VI VILL
FÖLJA
TIDENS
TECKEN
OCH INTE
STANNA I
UTVECK-
LINGEN"

SARA KARLSSON